

Black Blocs en onwaarschijnlijk veel stadsbewoners die ontzet waren over het geweld van wat een analist een 'politierel' noemde.²⁶ Een 'Nikestad', symbool voor de uitbuiting van verafgelegen arbeid, de coöptatie van subculturele creativiteit en de transformatie van de stad in een bedrijvenpretpark, werd opzettelijk aangevallen en vernietigd, wat in het proces aanleiding gaf tot zowel een transnationale stadslegende als een complexe vorm van solidariteit tussen de sociale klassen – van wie de publieke afkeuring (nauwelijks een verplichting te noemen voor middenklasseactivisten) afgedwongen kon worden door de (vrij plausibele) toeschrijving van het geweld aan geheimagenten²⁷. Gelijkaardige demonstraties hadden plaats in Washington D.C., Sydney, Praag, Nice, Seoul, Quebec City, Barcelona, Göteborg en andere grootstedelijke centra, en gingen gepaard met de ontwikkeling van het *Indymedia network* en een intensief translokaal verkeer. Voor velen in Europa kwam de beweging tot een kritiekpunt in Genua, in juli 2001, met een politierel van het formaat van die van Seattle, en de moord op een demonstrant, Carlo Giuliani, snel gevolgd door de verlamdende schok van 11 september. Maar er werd een gigantische stap vooruit gezet in het hoogontwikkelde maar marginale Argentinië, waar een monetaire crisis een alliantie in het leven riep tussen werkloze werkers en de middenklasse, die met massademonstraties op 19 en 20 december 2001 de regering deed vallen en aanleiding gaf tot een jaar van radicale sociale experimenten.

Water

Vandaag is de Argentijnse beweging op zijn minst tijdelijk in kracht afgenomen en zijn de tegenglobalistische demonstraties – hoewel ze krachtiger zijn dan ooit, met een belangrijke overwinning op de WTO-top in Cancun in 2003 – door terreur en imperialistische oorlogsvoering teruggedrongen naar de achtergrond van het gemediatiseerde bewustzijn. Maar de kennis die opgedaan wordt tijdens deze cyclus van strijdvoeringen heeft geleid tot een immens netwerk met een subversief potentieel dat doordringt in de breedte en de diepte van de wereldsteden. De autonomistische marxist Harry Cleaver vergelijkt de hedendaagse rizomatische of genetwerkte sociale bewegingen met de flux van wat hij de hydrosfeer noemt: 'Oceanen met hun eeuwig rusteloze stromingen en draaikolken, nu eens sneller bewegend, dan weer trager, nu eens warmer, dan weer kouder, nu eens dieper, dan weer aan de oppervlakte.'²⁸ De stromingen die zich met elkaar vermengen, zijn begonnen de klassensamenstelling op een planetaire schaal te veranderen²⁹ en geleiden zowel een intense gewaarwording van de manieren waarop intieme verlangens gemanipuleerd kunnen worden, als een wil om in te grijpen in de schepping van een imaginaire wereld. In deze context hebben artiesten weer een politieke voorvechtersrol verworven. Eén voorbeeld is het project *Nike Ground – Rethinking Space*, door 0100101110101101.org. Voortbouwend op de kameleontische bedrijfsstrategieën van [®]mark³⁰ werkte deze groep samen met het alternatieve cultureel centrum Public Netspace om illegaal een dertien ton zware 'infobox' neer te planten op de Karlsplatz in Wenen. De imposante container met glazen wanden verdeelde een enthousiast en bevreemdend ernstig voorstel om het historische plein te herdopen tot 'Nikeplatz' en in het midden een gigantisch beeldhouwwerk van de rode 'swoosh' te laten zetten. Eén van de teksten zegt: 'Stel je voor: we herdenken de ruimte. De kans om de stad waarin je woont opnieuw te ontwerpen... Nike Ground! Dit revolutionaire project zal je stedelijke ruimte veranderen en updaten. Nike introduceert zijn legendarische merk op pleinen, in

straten, parken en boulevards: Nikeplein, Nikestraat, Pizzanike, Plazanike of Nikestrasse zullen in de loop van de volgende jaren in de belangrijkste wereldhoofdsteden verschijnen...'³¹ Inwoners waren woedend over het project en het stormde reacties in de pers. Nike dreigde met een rechtszaak, maar trok uiteindelijk alle klachten in. Zoals een woordvoester van 01001 uitlegde: 'wilden we voor dit werk de hele stad als een podium gebruiken voor een grootse stedelijke performance, een soort theaterstuk voor een publiek/spelersgroep dat die zich daar niet van bewust was. We wilden een collectieve hallucinatie maken die in staat was om, op deze totaal onderdompelende wijze, de manier waarop de mensen de stad waarnemen te veranderen.'³²

Kunnen de gesofisticeerde programma's van de bedrijfs- en stedelijke imagineering uitgedaagd worden of zelfs ongedaan gemaakt worden door een 'lange golf' van subversieve projecten, die op verschillende schalen werken en over verschillende periodes lopen, doorkruist door plotselinge uitbarstingen van algemene stedelijke strijd? Omgekeerde engineering, zoals een handleiding voor hackers uitlegt, 'betekent eenvoudigweg uitvissen wat software waarvoor je geen broncode hebt in een bepaald onderdeel of bepaalde functie uitvoert, zodanig dat je deze code kunt veranderen of ze kunt reproduceren in een onafhankelijk werk.'³³ De conceptuele groep Bureau d'Etudes breidt dit principe uit: 'De deconstructie van complexe machines en hun "gedekoloniseerde" reconstructie kan uitgevoerd worden op alle soorten objecten, niet enkel op computers. Net zoals je een programma deconstrueert, kun je ook de interne werking van een regering of administratie, een firma of een financiële groep deconstrueren. Op basis van een dergelijke deconstructie, gepaard met een precieze identificatie van de werkwijzen van een bepaalde administratie, of de linken of netwerken tussen administraties, lobbies, bedrijven, enzovoort, kun je je actie- of interventieplan bepalen.'³⁴ Achter virtuoze stunts zoals *Nike Ground* kunnen de tactieken van de opkomende sociale groepen inderdaad gezien worden – zoals de 'stop de reclame' campagne van de *intermittents du spectacle* in Frankrijk – als pogingen tot een deconstructie van het neoliberale programma voor een totale sociale mobilisering in het belang van een flexibele economie. Deze tactieken krijgen wijdverspreid de steun van de cultureel/educatieve sectoren, waar men steeds meer beseft hoe alle 'vrije tijd' onderworpen wordt aan marktberoevingen. Een groeiende waaier van professionals en zelfopgeleide experts steken hun autonome energie – de uren 'na' hun werk, als je wilt – in stedelijke subversie. Maar kunnen dergelijke inspanningen de sociale en economische grijptangen vermijden, die geneigd zijn om een relatief geprivilegieerd 'cognitariaat' te isoleren van de rest van de tijdelijk gebruikte werkkrachten, of zelfs van de hele rest van de bevolking? De *Chainworkers* beweging in Italië heeft precies deze vraag geopperd, en gedeeltelijk beantwoord met de heruitvinding van de demonstratie op de dag van de arbeid in mei om tegemoet te komen aan de nieuwe sociale voorwaarden.³⁵ De *intermittents*, ongemakkelijk in hun besef van het relatieve privilege dat hun unieke vorm van werkloosheidsuitkering biedt, besluiten hun teksten en toespraken vaak met de zin: 'Wat wij verdedigen, verdedigen wij voor iedereen.'

De strijd rond de definitie van sociale diensten, wetenschappelijk onderzoek, culturele productie en natuurlijke en kunstmatige omgevingen als privé-artikelen of als algemeen goed, beheerd onder een vorm van collectief rentmeesterschap, is één van de centrale conflicten van onze tijd geworden, en wordt uitgevochten in een uitgestrekt do-